ARVAMUS

07.09.2024, 12:02

Anna Semjonova: harjunud silmapiirile on kerkimas tuulik. Äkki see polegi halb? (34)

Meie harjumuspärane ruum ja maastik muutub – tuttavad vaated asenduvad tuule- või päikeseparkidega.

Anna Semjonova
regionaalministeeriumi nõunik

Aidu tuulepargi avamine
FOTO: RAIGO PAJULA | DELFI MEEDIA

Kuula artiklit 5 min Lisa

TELLIJALE AVATUD

Energiaprojektide arendajate vaatepunktist on kohtumistel kohalike inimestega visuaalne mõju üks tõsisemaid murekohti ja see tuli välja ka arvamusfestivali arutelul „Taastuvenergia tuules muutuvad maastikud“. Kuid maastiku üks omadusi ongi olla pidevas muutumises – inimese enda käe läbi ning meie vajadustest lähtuvalt.

Samal ajal sisaldab maastik inimeste jaoks erinevaid väärtusi: esteetilisi, emotsionaalseid, identiteedi, kultuuri ja ajalooga seonduvaid. Kuidas aga toimub nende väärtuste hindamine? Mis on olulisem, mis vähem tähtis ja kuidas me jõuame kokkulepeteni? Kohati jääb mulje, et arendused võivad toimuda kohalike esteetilisi ja kultuurilisi tõekspidamisi arvestamata ning see omakorda suurendab vastuseisu.

Tuulikud tulevad korstnate asemele

Üleminek fossiilsetelt kütustelt taastuvenergiale muudab oluliselt meie harjumuspärast maastikupilti. Varem seostus elektritootmine kõrgete tossavate korstnatega, mis nüüd asenduvad tuulikute ja päikesepaneelidega. Energiatootmine hajub üle Eesti laiali.

Anna Semjonova
FOTO: ERAKOGU

Seejuures taastuvenergiat ja puhast elektritootmist me toetame justkui kõik. Need pole olulised mitte ainult kliima seisukohast, vaid ka majanduskeskkonnale tervikuna. Kui roheline energia omandab ettevõtluses suuremat tähtsust, mõjutab see nii tootmisprotsesse, ärimudeleid kui läbi nende ka (välis)investeeringuid.

Samuti toetavad uued, hajutatult paiknevad energiavõrgustikud Eesti riigi regionaalarengut, sest väikelinnad ja maapiirkonnad, mille lähedusse need rajatakse, saavad uusi võimalusi. Tuulikuid võiks käsitleda kui piirkonna väärtust tõstvaid objekte, mis aitavad tuua kohapeale uusi töökohti ja investeeringuid. Lisaks loovad need kohalikele elanikele uusi majanduslikke võimalusi, sh tuulikutasude näol.

Just praegu on koostamisel üleriigiline planeering „Eesti 2050“ – kolmas kogu riiki kattev ruumistrateegia, mis tegeleb elukeskkonna eri teemadega. Seekord ongi planeeringu keskmes väga tugevalt kliima ja kliimamuutustega kohanemine. Kuid ka julgeolek, mis hõlmab nii riigikaitset, siseturvalisust kui ka laiemalt toidu- ja energiajulgeolekut. Taastuvenergeetika arendamine mängib siin mõlema keskse teema puhul olulist rolli, mistõttu on üleriigilisel planeeringul tähtis koht ka energiasektori muutuste aruteludes ja suunamises. Planeeringu kehtestamiseni läheb veel aega, see on kavandatud 2026. aasta lõppu.

Taastuvenergia ja tuulikutega kaasneb positiivseid tegureid, aga tervikpilt on kirjum. Päriselus põrkuvad omavahel erinevad huvid, väärtused ja esteetilised küsimused. Üleriigiline planeering on siin abiks, kuna seeläbi toimub üldiste planeerimispõhimõtete väljatöötamine. Silmas tuleb pidada nii olulisi riiklikke eesmärke kui ka ruumi mitmekesise arendamise vajalikkust. Olulised märksõnad on maakasutuse mitmekesistamine ja erinevate funktsioonide ristkasutus.

Energiatootmine põllumajandusmaastikel

Planeeringu koostamisel olemegi seadnud eesmärgiks luua sellised ruumireeglid, mis võimaldaksid eri maakasutusviiside rist- ja kooskasutust. See aitab vähendada ruuminappust ja valdkondadevahelist konkurentsi ning leevendada võimalikke negatiivseid mõjusid.

Uute energiaparkide avaliku ruumi kujundamisse peaks lisaks energeetikutele kaasama ökolooge ja maastikuarhitekte.

Tänavate ja maanteede planeerimisel on juba mõistetud, et hea avaliku ruumi loomisse on vaja teedeinseneride kõrval kaasata ka planeerijaid, arhitekte ja maastikuarhitekte. Nii võiks ka uute energiaparkide kavandamisel, kui osa meie ühise ruumi kujundamisel, kaaluda tihedamat koostööd eri valdkonna spetsialistide vahel. Taastuvenergia arendamist saaks siduda näiteks elurikkuse säilitamise ja taastamise eesmärgiga. Kasutades samu põhimõtteid, saaksime suurendada energiaparkide esteetilist väärtust, integreerida need olemasolevatesse võrgustikesse ning soodustada nende mitmekülgset kasutamist.

Sedalaadi näiteid leiab juba teaduskirjandusest – näiteks nn agro-päikeseenergiajaamad, kus energiatootmine lõimitakse põllumajandusmaastikega, või „elurikkad tootmismaastikud“, kus energiatootmine on kombineeritud elurikkuse säilitamisega. Selleks peaks uute energiaparkide avaliku ruumi kujundamisse lisaks energeetikutele kaasama ka ökolooge ja maastikuarhitekte. Peale selle tuleb kompromisse leida kindlustusfirmadega, et metsloomade liikumine poleks piiratud päikeseparkide aedade tõttu.

Koostöös eri osapooltega saame integreerida taastuvenergia maakasutuse meie olemasoleva elukeskkonna võrgustikesse. Seal on tähtsad näiteks maastikulised väärtused, asustuse areng, rohevõrgustik, karjääride taaskasutus. Samas üksikute projektide visuaalsete mõjude hindamisega üleriigiline planeering oma lennukõrguselt tegeleda ei saa. Kohapealsed lahendused ja lõplik esteetika pool sünnivad ikkagi täpsemate planeeringute ja projektide koosloomes ning kohalike kogukondade osalusel.